

Občinska
knjižnica
Jesenice

Predlog načrta nakupa knjižničnega gradiva za leto 2020

http://www.knjiznica-jesenice.si/akti.htm?mode=get_content&content_id=86

1. Izhodišča letnega nakupa knjižničnega gradiva

Osnova za načrtovanje nakupa knjižničnega gradiva je strateški dokument Načrt gradnje zbirke knjižničnega gradiva v Občinski knjižnici Jesenice (2015) in strokovna priporočila v naslednjih dokumentih:

- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15),
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (UL RS 73/2003), v nadaljevanju Pravilnik,
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS, št. 29/2003, v nadaljevanju Uredba)
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018-2028 (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 15. 3. 2018, v nadaljevanju standardi),
- Manifest o splošnih knjižnicah (IFLA/UNESCO, 1994).

Občinska knjižnica Jesenice (v nadaljevanju knjižnica) je kot splošna knjižnica namenjena prebivalcem na območju občin Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica, zato mora biti izbor gradiva čim bolj pester oziroma ustrezen željam in potrebam uporabnikov.

2. Cilji načrtovanega letnega nakupa knjižničnega gradiva 2019

Občinska knjižnica Jesenice (OKJ) s strokovno usposobljenimi knjižničarji, s kakovostno zbirko knjižničnega gradiva in neomejenim dostopom do znanja, informacij in kulture prebivalcem Gornjesavske doline ponuja enake možnosti za izobraževanje, vseživljenjski osebnostni in poklicni razvoj, spodbuja ustvarjalnost, kot kulturno in informacijsko središče kraja pa omogoča socialne stike, kulturno bogatenje in medsebojno izmenjavo mnenj in izkušenj.

Predlagani program dela bo v letu 2020 poleg zakonodaje in predpisov sledil tudi strateškemu načrtu knjižnice, ki temelji na analizi dosedanjega dela in okolja knjižnice ter upošteva razvoj knjižničarstva in nove izzive v prihodnosti. Med drugimi v zvezi s knjižnično zbirko določa naslednje cilje:

- zbiranje, hranjenje, obdelava in posredovanje gradiva,
- skrb za aktualnost zbirke,
- omogočiti dostop do informacij javnega značaja,

- omogočiti dostop do podatkovnih zbirk,
- oblikovanje kataloga.

Knjižnica letni nakup knjižničnega gradiva oblikuje v skladu s svojim poslanstvom in glede na opredelitve v Načrtu gradnje zbirke knjižničnega gradiva v Občinski knjižnici Jesenice. Najpomembnejši cilji nakupa so:

- kakovostna in uravnotežena knjižnična zbirka v osrednji knjižnici, ki bo podpirala informiranje, učenje in ustvarjalnost uporabnikov, razvoj bralne kulture in funkcionalne pismenosti,
- kakovostne knjižnične zbirke v krajevnih knjižnicah, ustrezne potrebam uporabnikov,
- uporabnikom omogočiti seznanitev s kakovostno založniško produkcijo,
- zbiranje in posredovanje gradiva in informacij o lokalni kulturni dediščini,
- pridobivanje gradiva, ki bo omogočalo različne dejavnosti za uporabnike knjižnice,
- uporabnikom omogočiti dostop do e-knjig v slovenščini,
- zajeti publikacije večine slovenskih založb in vsaj 15 % naslovov, ki jih bo podprla Javna agencija za knjigo (JAK),
- upoštevati strokovna merila in priporočila o obsegu prirasta v knjižnični zbirki.

Knjižnica z nakupom gradiva načrtuje pozitivne učinke za dejavnost:

- primeren obseg zbirke in prirasta glede na normative oziroma pretekle dosežke,
- povečanje izposoje knjižničnega gradiva oziroma obrata zbirke,
- povečanje števila članov glede na prejšnja leta.

Doseganje ciljev načrtovanega nakupa knjižničnega gradiva bo odvisno od višine zagotovljenih namenskih sredstev občin in Ministrstva za kulturo (Ministrstvo), ponudbe in dosežene povprečne cene.

Vsebinska merila letnega nakupa v letu 2020

- Glede na značilnosti okolja in strukturo članstva so večje potrebe po gradivu naravoslovno-tehničnih strok (tradicija železarstva in strojništva, srednje strokovne šole) in medicine (bolnišnica, fakulteta za zdravstveno nego, srednja medicinska šola), družboslovju in humanistiki (gimnazija, srednja vzgojiteljska šola, socialni zavodi in osnovne šole), jezikoslovju (turizem – tuji jeziki), športu (predvsem gorništvu in zimski športi), knjige za razvedrilo in zahtevnejše branje.
- Knjižnica načrtuje nakup splošnega strokovnega in poljudnega gradiva za vse generacije uporabnikov, ki bo podpiralo vseživljenjsko učenje, spodbujalo ustvarjalnost in vedoželjnost.
- Knjižnica načrtuje nakup vsaj 100 naslovov osrednjega slovenskega informativnega periodičnega tiska. Prav tako bo knjižnica omogočila dostop do informacij javnega značaja in informacij o dogajanju v lokalnem okolju vseh treh občin.
- Knjižnica načrtuje nakup kakovostnega izvirnega slovenskega in prevodnega leposlovja za odrasle in mladino. Za najmlajše uporabnike bo izbirala kakovostna literarna dela z estetskimi ilustracijami, ki bodo v bralcih razvijala besedni zaklad in čut za lepo.

- Pri izboru knjižničnega gradiva bo upoštevala različne bralne zmogljivosti uporabnikov. V knjižnično zbirko bodo tako vključene knjige za začetno opismenjevanje in navajanje na knjige (npr. kartonke, otroške knjige z velikimi tiskanimi črkami ...), knjige za odpravljanje težav pri usvajanju bralne spretnosti (disleksija), knjige z večjim tiskom ...
- Knjižnica bo pridobivala relevantno domoznansko gradivo vseh vrst.
- Knjižnica načrtuje nakup kakovostnih filmov na DVD-jih, nakup zgoščenk s kakovostno glasbo pa zaradi pomanjkanja prostora in zmanjšanega zanimanja uporabnikov v omejenem obsegu.
- Knjižnica načrtuje nakup e-knjig v slovenščini.
- V nakup bo vključeno 95 % gradiva, ki bo izšlo v letu 2020 (oziroma ob koncu leta 2019), starejše gradivo pa, če bo to kljub možnosti medknjižnične izposoje smiselno.
- Načrtovan nakup knjižničnega gradiva bo sicer upošteval priporočeno razmerje med strokovnim gradivom (60%) in leposlovjem (40%), kolikor bo to mogoče, vendar bo doseganje razmerja odvisno od razpoložljivega denarja in ponudbe na tržišču. Poleg tega je v knjižnični mreži več manjših knjižnic, kjer je več potreb po gradivu za prosti čas in leposlovje kot pa po strokovnih delih.

3. Značilnosti in potrebe okolja

Knjižnica opravlja knjižnično dejavnost za 30.564 prebivalcev (Statistični urad RS, 1. 1. 2019) v treh občinah Gornjesavske doline: Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica.

Občina Jesenice je mestna občina, v kateri živita dve tretjini prebivalcev vseh treh občin na območju knjižnice. Občino določa dediščina železarstva, šolska, zdravstvena, kulturna in športna infrastruktura, med drugim ima šest organizacijskih enot vrtca, štiri osnovne šole, srednjo šolo in gimnazijo, fakulteto za zdravstvo in dom starostnikov. Za občino so značilne dnevne migracije prebivalstva, večkulturno prebivalstvo, nizka stopnja izobrazbe prebivalcev, relativno visoka stopnja brezposelnosti.

Občina Kranjska Gora meri 256 km², obsega 10 naselij, v katerih živi 5.247 prebivalcev (Statistični urad RS, 1. 1. 2019), gospodarsko je usmerjena v turizem. V občini sta dve osnovni šoli in vrtca, zanjo je značilna dnevna migracija prebivalcev.

Občina Žirovnica sodi med manjše slovenske občine. Meri 42,6 km², obsega 10 naselij, v katerih živi 4.534 prebivalcev (Statistični urad RS, 1. 1. 2019). Usmerjena je v storitvene dejavnosti in kmetijstvo, značilne so dnevne migracije prebivalstva.

Značilnosti okolja se odražajo v strukturi uporabnikov knjižnice in njihovih potrebah, ki jih knjižnica upošteva pri nakupu knjižničnega gradiva. V osrednji knjižnici je glavna knjižnične zbirke strokovnega gradiva in kakovostnega leposlovja ter neknjižnega gradiva. Manjše knjižnične enote so namenjene predvsem manj mobilnim uporabnikom, ki večinoma izbirajo leposlovno gradivo za svoje kulturno bogatenje in preživljanje prostega časa, zato je delež nakupa leposlovja večji.

Informacijske potrebe bo knjižnica zadovoljila z nakupom splošnega slovenskega periodičnega tiska, z dostopom do elektronskih izdaj časopisov, z gradivom lokalnih skupnosti in državnimi informativnimi publikacijami javnega značaja.

Okolje potrebuje tudi zbirke gradiva v jezikih etničnih skupin na območju in tujih jezikih, vendar osrednja knjižnica nima potrebnega prostora, da bi te zbirke lahko dograjevala in omogočila ljudem nemoten dostop do njih.

Naraščajo potrebe po načrtnem zbiranju domoznanskega gradiva. Zaradi pomanjkanja prostora, pa tudi zaradi uvajanja novih tehnologij se v teh nalogah knjižnica vse bolj posveča zbiranju gradiva v elektronski obliki.

4. Razvijanje branja, bralne kulture in informacijske pismenosti

V letu 2020 bo knjižnica kupila kakovostno leposlovje, primerno za vse starostne skupine uporabnikov, s katerim bo lahko spodbujala branje ter podprla razvoj bralne kulture in informacijske pismenosti. Knjižnica bo v nakup vključila izdaje, ki jih bosta podprla Javna agencija za knjigo in Ministrstvo za kulturo. Branje kakovostnega leposlovja bo knjižnica spodbujala s priporočilnimi seznamami in z različnimi projekti in dejavnostmi za odrasle in mladino, kakršne so na primer: ure pravljic, pogovori o knjigah, literarne uganke, bralni projekt Berem z Brihto, sodelovanja z vrtci in osnovnimi šolami ter različne bibliopedagoške ure za otroke in mladino, za odrasle pa bralne aktivnosti Ta veseli knjižni svet, bralna kluba na Jesenicah in v Kranjski Gori ter bralni klub Meteorita, literarni večeri, priložnostne razstave knjižničnega gradiva.

Za podporo razvoja informacijske pismenosti knjižnica kupuje priročnike za uporabo sodobnih informacijskih in komunikacijskih tehnologij.

5. Obseg nakupa knjižničnega gradiva

Število načrtovanih enot je vezano na število prebivalcev posamezne občine (uporabljeni so podatki z dne 1. 1. 2019, Statistični urad RS) in na doseženi obseg zbirke gradiva v knjižnicah. Po Pravilniku je predpisani obseg letnega prirasta 200 enot na 1.000 prebivalcev in 20 enot neknjižnega gradiva na 1.000 prebivalcev, po standardih pa je priporočena letna stopnja knjig in brošur vsaj 250 enot na 1.000 prebivalcev. Knjižnica naj bi na tej osnovi nakupila vsaj 6.113 enot knjižničnega gradiva.

Zaloga knjižničnega gradiva v knjižnici ustreza strokovnim priporočilom, to je vsaj 4 knjige oziroma 0,4 enote neknjižnega gradiva na prebivalca. (Tabela 1)

Tabela 1: Zaloga knjižničnega gradiva in nakup 2020 po strokovnih priporočilih

Zaloga in nakup 2020 po občinah	Prebivalci (SURS, 1. 1. 2019)	Zaloga		Nakup 2020	
		Zaloga knjižnega gradiva (31. 12. 2018)	Zaloga knjižnega gradiva na prebivalca	Število enot knjižničnega gradiva	Število enot na 1000 prebivalcev
Jesenice	20.783	98.424	5	4.157	200
Kranjska Gora	5.247	44.650	9	1.049	200
Žirovnica	4.534	21.814	5	907	200
Skupaj	30.564	164.888	5	6.113	200

Obseg predlaganega nakupa knjižničnega gradiva

Izhodišče načrtovanega nakupa so namenska sredstva v občinskih proračunih za leto 2020 in izhodišča Neposrednega poziva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2020 Ministrstva za kulturo (MK). Izhodiščna cena za načrtovanje nakupa knjižničnega gradiva je povprečna cena za gradivo v letu 2018, to je 21 EUR. Glede na pričakovana sredstva bo knjižnica lahko kupila 5.495 enot gradiva oziroma 180 enot na 1.000 prebivalcev. Obseg načrtovanega nakupa ne ustreza Pravilniku (200 enot na 1000 prebivalcev). (Tabela 2)

Tabela 2: Predlog nakupa knjižničnega gradiva 2020

Predlog nakupa 2020	Skupaj	na 1 preb.	na 1.000 preb.
Knjižno gradivo	5.109	0,167	167
Neknjižno gradivo	386	0,013	13
SKUPAJ	5.495	0,180	180

Načrtovani nakup gradiva za leto 2020 (5.495 enot) bo obsegal:

- 4.899 knjig in 210 serijskih publikacij,
- 386 enot neknjižnega gradiva na fizičnih nosilcih, oziroma:
 - 167 enot knjižnega gradiva na 1.000 prebivalcev,
 - 103 tekoče naslove informativnega periodičnega tiska (časnikov in časopisov) v osrednji knjižnici,
 - povprečno 15 tekočih naslovov informativnega periodičnega tiska (časnikov in časopisov) na organizacijsko enoto,
 - 0,013 enote neknjižnega gradiva na prebivalca oziroma 13 na 1.000 prebivalcev. Zaradi pomanjkanja prostora v osrednji knjižnici na Jesenicah, slabše ponudbe in manjšega zanimanja uporabnikov je tudi nakup manjši.

Knjižnica načrtuje nakup gradiva na različnih medijih, in sicer 93 % tiskanih medijev in 7 % neknjižnega gradiva. (Tabela 3)

Tabela 3: Predlagan obseg nakupa za leto 2020 po vrstah gradiva

Nakup 2020	število enot	delež nakupa v %
knjige	4.899	89
serijske publikacije	210	4
Skupaj knjižno gradivo	5.109	93
neknjižno gradivo	386	7
Skupaj	5.495	100

Elektronske knjige

V letu 2020 za vse člane knjižnice načrtujemo možnost izposoje e-knjig v slovenščini od doma. Zbirka e-knjig je konec leta 2018 obsegala 612 naslovov oziroma licenc. Za leto 2020 knjižnica načrtuje nakup 250 licenc e-knjig v slovenščini.

Načrtovan obseg naslovov po zvrsteh, zastopanost in dostopnost knjižničnega gradiva

Z nakupom knjižničnega gradiva bo knjižnica zajela vsa vsebinska oziroma tematska področja v vseh enotah knjižnice, v skladu z lokalnimi potrebami.

Načrtovan je nakup 2.500 naslovov različnega knjižničnega gradiva. Upoštevali bomo strokovna priporočila o razmerju naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom (60 % - 40 %) ter gradivom za otroke in odrasle (30 % - 70 %), kolikor bo to mogoče, vendar na osnovi izkušenj načrtujemo drugačna razmerja, in sicer: 50 % strokovnega gradiva (1.250) in 50 % leposlovja (1.250) ter 25 % za otroke (625) in 75 % naslovov (1.875) za odrasle. Opažamo, da zanimanje uporabnikov za strokovno knjižnično gradivo upada, ker očitno za pridobivanje informacij uporabljajo druge vire. Potrebe uporabnikov knjižnice so torej večinoma usmerjene v leposlovje. Na doseganje priporočenih razmerij med zvrstmi in namembnostjo knjižničnega gradiva vpliva tudi ponudba na trgu. Že nekaj let je npr. ponudba poučnega gradiva za mlade manjša ali neustrezna, kar znižuje delež strokovnega gradiva za mladino.

Zaradi nizkega obsega sredstev za nakup knjižničnega gradiva knjižnica ne dosega strokovnih priporočil o obsegu in razmerjih med zvrstmi in namembnostjo knjižničnega gradiva. Najbolj je zmanjšan prirast knjižničnega gradiva v krajevnih knjižnicah; primanjkljaj bomo blažili z medoddelčno izposajo.

V nakup bomo vključili vsaj 15 % gradiva, katerega izdajo bo podprla JAK.

Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice

Knjižnica ima osem organizacijskih enot: v občini Jesenice tri, v občini Kranjska Gora štiri in eno v občini Žirovnica. Nakup gradiva bo razdeljen po enotah glede na velikost, število uporabnikov oziroma prebivalcev na območju ter značilnosti okolja ter glede na sredstva občin financerk in sorazmeren delež sredstev Ministrstva za kulturo glede na število prebivalcev. (Tabela 4)

Tabela 4: Porazdelitev predlaganega nakupa gradiva 2020 v knjižnični mreži

Enote knjižnice	Število enot gradiva
Jesenice	2.458
Hrušica	114
Javornik-Koroška Bela	102
Kranjska Gora	1.251
Dovje-Mojstrana	444
Gozd-Martuljek	22
Rateče	10
Žirovnica	1.094
Skupaj	5.495

Prizadevali si bomo, da bodo v vseh enotah knjižnične zbirke kakovostne. Posamezne zbirke bomo dopolnjevali z medoddelčno in medknjižnično izposajo. Knjižnica v medknjižnični izposoji sodeluje z drugim knjižnicami, zlasti s knjižnicami v regiji. Najbolj obsežno je sodelovanje z osrednjo območno knjižnico Mestno knjižnico Kranj, preko katere svojim uporabnikom omogočamo tudi dostop do več elektronskih baz. Uporabniki si lahko gradivo izposodijo v kateri koli naši enoti, ker so članske izkaznice enotne.

V zvezi z dostopnostjo knjižnične zbirke letu 2020 načrtujemo:

- 63 ur tedenske odprtosti osrednje knjižnice,
- vse organizacijske enote bodo obratovalе v skladu z določbami Uredbe in
- uporabnikom omogočale dostop do vzajemnega kataloga.

Zaključek

Predlagani obseg nakupa knjižničnega gradiva v letu 2020 je zaradi pričakovanih sredstev financirjev nižji, kot določajo strokovna priporočila. Izvedljiv bo, če bodo vsi financerji prispevali pričakovani delež sredstev in če povprečna nabavna cena enote gradiva ne bo presegla pričakovanih. Občine financerke naj bi zagotovile 76 % sredstev, Ministrstvo za kulturo pa 24 %.

Jesenice, 30. oktober 2019

Veronika Osredkar, direktorica